GAZETA KRAKOWSKA

Nro 28.

Z KRAKOWA DNIA 5. KWIETNIA 1812 Roku W NIEDZIELĘ.

Góry Gallicyyskie (*z Gazety Lwowskiey.*

Karpaty ſtanowią południowe granice Galicyi. Należą one do gór pierwiaſtkowych. Jądro ich składa się z granitu i wapna pierwiaſtkowego. Do tego przytykaią ze ſtrony południowey średnioczesne góry Króleſtwa Węgierskiego, które w kruszce rozmaitego rodzaiu, i inne skarby tak bardzo obfituią. W nich także górowe leżą miaſta. W ſtronie północney albo Galicyyskiey opieraią się o te góry pierwiaſtkowe, powiększey części piaskowe, a gdzieniegdzie także i wapienne ciągną się pasy, które są po cyrkułach pod Karpatami leżących. Południową czyli Węgierską ſtronę Karpatow różni mniey więcey opisali. Górnictwo Węgierskie od kilku wiekow z gorliwą prowadzone ſtarannością, odkryło wielką część w łonie tych gór utaionych skarbow, i wprowadziło do tey okolicy życie i pracowitość. Liczne kopalnię, ſtepy kruszcowe, topiarnie i hamernie, rozmaite machiny, mnoſtwo pracownikow nadaią tey okolicy interessuiącą poſtać. W przewrotnym ſtosunku są rzeczy w ſtronie północney. Prócz tych wiadomości, które pilny Haquet, Polak Rzączyński i Francuz Guittard (1) wydali; procz niektórych kopalni i hamerni w Cyrkułach Sandeckim, Sanockim, Stryyskim i Czerniowieckim, mało co więcey ſtało się w tey mierze w Gallicyi, i gdyby nie było kopalni solnych w Wieliczce i Bochni, tudzież licznych i obfitych zdroiow słonych, nie możnaby na wcale żadne ze ſtroną Węgierską odważyć się porównanie. Chociaż bowiem kopalnie w Szemnitz, Kremnitz, Herrngrund i innych mieyscach są wielkie, nie mogą iednak iść w porównanie z kopalnią solną w Wieliczce; ta może bydź porównaną iedynie z Idryyskiemi rudami żywego srebra, i kopalnią węgli kamiennych w Newcaſtle w Anglii. Wyznać potrzeba, iż Gallicyyska ſtrona Karpatow nie była dotąd należycie dochodzona; nie podlega to żadney wątpliwości, iż tu mogą bydź ieszcze wielkie bogactwa odkryte; kto zaś ieſt tego zdania, iż ta ſtrona ieſt tak obfita w

---

(1) *Haquet's neueſte physikalisch-politische Reisen in den Jahren* 1788 *und* 1789 *durch die Dacischen und Sarmatischen oder nordischen Karpaten.* Cztery tomy z obrazami sztychowanemi i mappami, w Norymberdze 1890—1793 in 8vo.

Gabrielis Rzączyński hiſtoria naturalis curiosa regni Poloniæ, magni Ducatus Lithuaniæ & Sandomiriæ. Typis Collegii Societ. Jesu 17[illegible] *in* 4to.

Memoire sur la nature du terrain de la Pologne & des mineraux qu'il renferme. Par Guittard. Rozprawa ta znayduie się na ſtronie 234, tudzież w dziele: *Hiſtoire de l'academie royale des sciences, Annee* 1762 *&c. A Paris de l'imprimerie royale.* 1764 *in* 4to.

kruszce, iak ſtrona Węgierska; kto utrzymuie, iż iedynie zawiść Szlachty Polskiey obawiaiącey się, ażeby władza ich Królów za pomnożeniem dochodow przez wydatne kopalnie nie powiększyła się, przeszkadzała dobywać skarbow w tegoſtronnych Karpatach ukrytych, ten nie widział zapewne obu ſtron Karpatow; inaczey, nie mogłoby to uyść iego baczności, że już gatunek ſtrony iedney gór Karpackich, różniący się zupełnie od gatunku ſtrony drugiey, okazuie płonność takowego mniemania.

Może wreście w kraiach Auſtryackich znaydować się góra maiąca grzbiet wyższy od naywyższych szczytow gór Karpackich (2); lecz co do rozmaitości kopiących się w tych górach minerałow, z których Opal i Telköbanyyski kamień, ile wiadomo, nie znayduie się gdzieindziey; co do obfitości w kruszce i sol, zoſtaną Karpaty nietylko w Monarchii Auſtryackiey, ale nawet w całey Europie górami godnemi naywiększey uwagi.

Nie brakuie Karpatom na zachwycaiących widokach naturalnych. Okolica Szarſtyna nad Dunaycem ieſt iedną z naypowabnieyszych. Widok obłączyſtego łańcucha gór Karpackich z Nowego Targu ieſt tak pięknym i wspaniałym, iż żaden człowiek nie może się nań patrzeć bez wzniesienia ducha swoiego do Boga. Liczne ieziora, kupy skał i spady w górach, byłyby równie tak godnemi przedmiotami malarſtwa landszaftowego, iak widoki naturalne Alp Szwaycarskich, iakiemi się Szwaycarya szczycić może. Cudzoziemcy obieżdzaliby nasze góry, równie iak i inne, gdyby ich od tego nie wſtrzymywał przesąd niesprawiedliwy, częſto zaś także nieznaiomość ięzyka mieszkancow naszych gór Karpackich.

Z gór Gallicyyskich warta ieszcze wspomnienia Babia góra (nazywa się tak dla tego, ponieważ zdaleka patrzącym wydaie się bydź podobną do kobiety ſtarey, którą kamienie nakształt owiec otaczaią.) Góra ta, będąca gałęzią Karpatow składa się z drobnoziarniſtego kamienia piaskowego, i ieſt podług domysłu Ha-

(2) Podług pomiarow Townsona Anglika, da Camera Amerykanina, Gimbernata Hiszpana, którzy w moim domu bawiąc, pisze P. Berzewiczy (*Vaterländische Blätter*, rok III, Nro XI., ſtrona 112), Alpy obieżdzali, iuż to ieſt rzeczą niewątpliwą, iż szczyt Wielko Łomnicki ieſt naywyższym między szczytami Karpackiemi; wysokość szczytu Wielko Łomnickiego wynosi 1400 prętow Francuzkich, Kriwanu zaś 1350. Dla porównania umieszczam tu góry znayduiące się w Monarchii Auſtryackiey, których wysokość była mierzoną:

Terglou w Karnioli . .	1400 sążni,
Priel — — — . . .	1094 —
Oescher — — . . .	993 —
Schueeberg	1058 —
Semmering	736 —
Wechsel na granicy Styryi	802 —
Glokner	2039 —
Stangalpe	1190 —

Ażeby te wysokości można porównać z górami naywyższemi, kładę tu wykaz tychże przez P. Humbold wydany (*Essai sur la Géographie des plantes &c.* 1807 ſtrona 155 in folio).

Chimboraço w Ameryce	20,148 ſtop.
Cotopaxi ditto .	17,712 —
Elias ditto .	17,974 —
Jpoocalepec w Mexyku	16,584 —
Origaba ditto . .	26,334 —
Pico de Teide w Afryce	15,948 —
Mauna Roa na wyspach Sandwichskich .	15,468 —
Pichincha w Ameryce .	14,988 —
Montblanc na półwyspie Włoskim	17,700 —
Montagne du bon tems	14,004 —
Finſter Aarhorn . . .	13,428 —
Jungfrau	12,870 —
Ophir na wyspie Sumatra	12,116 —
Wetterhorn	11,454 —
Mont perdu	10,578 —

queta (mierzoną ieszcze nie była) na 900 sążni wyższą od poziomu morza.

Nie wiele niższą ieſt gora Bukowinska Luczina, składaiąca się z Brocii kwarcowey. Na niey znayduią się naypięknieysze paſtwiska, które wielu tysiącom koni nayposilnieyszey doſtarczaią żywności.

Magora ieſt imie powszechne, które mieszkańcy gór naywyższym górom pogranicznym nadaią. A tak iedzie się z Zipsen przez Magorę do Altdorf, przez drugą do Sącza, przez trzecią, na drodze woyskowey między Jasłem i Bardyowem leżącą. Gdy zaś wszyſtkie wzmiankowane góry są tylko częściami Karpatow, przeto można ie łatwo pominąć, ponieważ szczegołowe wyliczanie wszyſtkich wysokich grzbietow iedney góry, nie przynosi żadnego pożytku.

Na lewym brzegu Dnieſtru ciągnie się pasmo gór wapiennych, które w Cyrkule Stanisławowskim z gipsem się odmieniaią.

Równie długi szereg gór zaczyna się z górą zamkową około Lwowa, i ciągnie się przez Cyrkuły Lwowski i Brzeżanski na wschód ku granicy Rossyyskiey. Na równinach Galicyyskich widać wszędzie małe i wielkie pagórki gliniane, które powabność i żyzność ziemi podwyższaią, tudzież iednakowość płaskiey znoszą okolicy.

Bredetzky.

Z Paryża d. 17 Marca.

Monitor wczorayszy zawiera wypadki posiedzeń senatu d 10 i 13 b. m.

Posiedzenie d. 10 b. m. otworzone zoſtało przed południem przez Xcia Arcykanclerza pańſtwa, na którym znaydował się Wicehetman, Xże Neuszatelski. W prowadzonemi na nie zoſtali Xże Baſsano, miniſter związkow zagranicznych, Xże Feltre, miniſter woienny, Miniſter ſtanu, Hrabia Regnault de St. Jean d'Angely, i Radca ſtanu Hrabia Dumas.

Miniſter związkow zagranicznych, przeczytał naſtępuiący rapport zdany N. Cesarzowi:

" Nayiaśnieyszy Panie! Prawa morskie dla neutralnych mocarſtw przepisane uroczyście zoſtały traktatem Utrechtskim, który ſtał się prawem powszechnem. To ponowione co do słowa w wszyſtkich naſtępnych traktatach, uświęciło naſtępuiące zasady: — " Bandera zasłania ładunek Wolny okręt, wolny na nim towar. Nieprzyiacielski towar pod banderą neutralną, ieſt neutralny, rownie iak neutrlany towar pod banderą nieprzyiacielską ieſt nieprzyiacielskim. Jedyne towary, których nie zasłania bandera, są kontrabandowe, a temi są broń i ammunicya. Przetrząsanie neutralnego ſtatku przez woienny okręt, naſtąpić tylko może przez niewielką liczbę ludzi, a woienny okręt trzymać się powinien daley iak o wyſtrzał z działa. Każdy neutralny okręt prowadzić może handel z iednego do drugiego nieprzyiacielskiego portu, lub z nieprzyiacielskiego do neutralnego. Wyięte są iedynie porty iſtotnie zamknięte, a takiemi są porty opasane, oblężone i mogące bydź w krótce wzięte, do których handlowy ſtatek nie mógłby bez niebezpieczeńſtwa zawinąć. — Takie są obowiązki woiuiących mocarſtw względem neutralnych; takie są wzaiemne prawa iednych względem drugich; takie są zasady uświęcone traktatami, które ſtanowią prawo narodow. Często ośmielała się Angliia zaprowadzać na ich mieysce tyrańskie swoie przepisy. Nie-

słuszne iey uroszczenia odrzucane iednak bywały przez wszystkie rządy baczne na głos honoru i interess swoich ludow. Widziała się ustawicznie przymuszoną uznawać w swoich traktatach zasady, które obalić chciała, i chociaż Amieński pokoy zerwany został, utrzymywało się ieszcze zawsze prawo morskie na dawnych swoich podstawach. Ale skoro angielska siła morska przez następne zdarzenia przewyższyła siłę wszystkich nadmorskich narodow, mniemała Angliia, iż nadeszła chwila, w którey bez obawy na wszystko odważyć się może. Postanowiła zatem podciągnąć żeglugę na wszystkich morzach pod takie same ustawy, iak żeglugę na Tamizie. W roku 1806 zaczęto przywodzić do skutku to systema, podług którego powszechne prawo narodow ulegać powinno gabinetowem rozkazom i przepisom admiralicyi. Oświadczenie pod d. 16 Maia zniszczyło iednem słowem prawa wszystkich nadmorskich mocarstw i wydało przeciw niezmierney rozległości brzegow i całem kraiom klątwę. Od tey chwili nie uznaie Angliia żadney neutralności na morzu. Rozkaz 1807 roku wkłada na każdy statek, gdziekolwiek bądź przeznaczony, obowiązek zawiiania do portow angielskich, opłacenia haraczu i poddania się celney taryfie angielskiey. Oświadczeniem 1806 roku zabroniona została neutralnym okrętom wszelka żegluga; rozkazem 1807 roku przywroconą im została, ale pod warunkiem, iż nie mogą iey użyć iak tylko dla handlu, interessu i korzyści Anglikow. Rząd Angielski zdiął tedy maskę, pod którą ukrywały sie iego proiekta; ogłosił wszechwładność swoią na morzach, podciągnął wszystkie ludy pod haracz i zwalił wszystkie koszta woyny na ląd, przeciw któremu ią prowadził. Niesłychane te środki wzbudziły powszechną niechęć pomiędzy mocarstwami, które zachowały uczucia swey niepodległości i praw; ale w Londynie pyszniono się z nich i okazywano ludowi Angielskiemu naybogatszą i nayświetnieyszą przyszłość. Handel i przemysł Anglii nie miały na przyszłość mieć przeszkodnikow; płody obu światow miały wpływać do iey portow, oddawać hołd iey wszechwładności morz i handlowi, opłacać haracz, potem rozchodzić się do innych kraiow, obciążone nieznośnemi opłatami, od których angielskie towary były wolne. W. C. Mość postrzegłeś odrazu nieszczęścia, któremi ląd był zagrożony. Zaradziłeś natychmiast temu i przez wyroki swoie zniszczyłeś to chełpliwe, niesprawiedliwe i nadwerężaiące niepodległość i prawa wszystkich ludow przedsięwzięcie. Wyrok Berliński odpowiedział na oświadczenie 1806 roku: zamknięcie wysp Angielskich odpowiedziało mniemanemu zamknięciu całych kraiow przez Angliią. Wyrok Medyolański odpowiedział rozkazom 1807 roku; ogłosił każdy neutralny okręt, który podda się przywłaszczeniom Anglii, zawiiaiąc do iey portow lub płacąc iey haracz, iako zrzekaiący się niepodległości i praw swoiey bandery i wyzuwaiący się z znaczenia narodowego; wszystkie towary angielskiego handlu i przemysłu zamknięte zostały na wyspach Angielskich; systema lądowe wypędziło ie z lądu. Nigdy pismo odwetu nie dopięło prędzey, pewniey i skuteczniey swoiego celu. Wyroki Berliński i Medyolański obrociły przeciw Anglii ten sam oręż, który przeciw powszechnemu handlowi wymierzyła. Zródło to pomyślności handlo-

wey, które mniemała bydź tak obfitem, stało się dla iey handlu źrodłem nędzy; zamiast haraczu, który miał iey skarb zbogacać, powiększaiący się codzień dyskredyt dotyka zarowno maiętność kraiu iak prywatną. Jak tylko W. C. Mci wyszły wyroki, przewidywał cały ląd, iż takie będą ich skutki, ieżeli całkowicie wykonane zostaną; lecz iakkolwiek przyzwyczaiona była Europa widzieć zawsze uwieńczone pomyślnością przedsięwzięcia W. C. Mci, nie mogła iednak poiąć iakim nowym cudem uskutecznisz wielkie Twoie zamysły, które tak szybko dopełnione zostały. W. C. Mość uzbroiłeś się całą Twoią siłą i nic Cię od Twoiego celu nie odwrociło. Hollandya, miasta anzeatyckie i brzegi, które łączą Zuyderzee z morzem Baltyckim, musiały bydź przyłączone do Francyi i pod iednymże rządem i przepisami zostawać, iako bezpośredni i nieodzowny wypadek prawodawstwa angielskiego. Żadnego rodzaiu uwagi nie mogły w umyśle W. C. Mci przeważyć naypierwszego interessu państwa. Jakoż w krotce zacząłeś zbierać korzyści z tego ważnego postanowienia. Od 15 miesięcy, to iest od uchwały senatu przyłączaiącey powyższe kraie, wyroki W. C. Mci ciążą całą swoią mocą na Angliią. Pochlebiała sobie podbiciem handlu całego świata, lecz własny iey handel stał się lichwiarstwem, który dzieie się tylko za pomocą 20,000 pozwoleń, które corocznie wydaie. Przymuszona uledz prawu potrzeby, wyrzekła się tym sposobem aktu żeglugi, pierwszey zasady swey potęgi. Rościła sobie prawo do wszechwładności na morzach, a zabroniona iest iey okrętom żegluga odepchniętym od wszystkich portow lądowych; chciała swoy skarb zbogacić haraczem, który iey Europa opłacała; lecz Europa wyłamała się nie tylko z obelżywego iey uroszczenia, ale nawet z haraczu, który iey przemysłowi płaciła. Rękodzielne iey miasta stały się pustemi; na mieysce wzrastaiącey zawsze pomyślności, nastąpiła nędza; zastraszaiące zniknienie pieniędzy i zupełny brak pracy przerywaią codziennie spokoyność publiczną. Takie są dla Anglii wypadki z nierozsądnego iey postępowania. Poznaie ona teraz i pozna coraz bardziey, iż nie ma dla niey ratunku, iak w powrocie do sprawiedliwości i zasad prawa narodow, i że nie może korzystać z dobrodzieystwa neutralności, iak pozwalaiąc neutralnym mocarstwom użytkow z bandery neutralney. Lecz dopoki rozkazy gabinetu W. Brytanii nie będą odwołane, dopoki zasady traktatu Utrechtskiego względem neutralnych mocarstw nie uzyskaią swey mocy, wyroki Berliński i Medyolański zachowane bydź muszą dla tych mocarstw, które dozwalaią banderę swoią znieważać. Porty lądowe nie powinny się otwierać ni dla bander wyzuwaiących się z znaczenia narodowego, ni dla towarow angielskich. Nie można tu taić, iż dla utrzymania nienaruszenie tego wielkiego systematu, potrzeba abyś W. C. Mość użył wszystkich potężnych sposobow, iakie Ci państwo Twoie nastręcza, i znalazł w poddanych Twoich tę pomoc, iakiey nigdy na prożno nie wymagasz. Potrzeba, aby wszystkie siły Francuzkie udać się mogły wszędzie, gdzie bandera Angielska i wyzute z znaczenia narodowego bandery lub konwoie angielskie zawiiaćby chciały. Woysko przeznaczone iedynie do strzeżenia obszernych naszych brzegow, zbroiowni morskich i potroynego rzędu twierdz, odpowie W. C. Mości

za bezpieczeństwo ziemi, powierzoney iego waleczności i wierności. Oddasz W. C. Mość pięknemu przeznaczeniu owych walecznych ludzi przyzwyczaionych bić się i zwyciężać w oczach Jego, powierzaiąc im obronę praw politycznych i zewnętrznego bezpieczeństwa państwa. Odwody nawet korpusow nie będą więcey wstrzymywane od użytecznego przeznaczenia, przykładania się osobiście i całkowicie do działań czynnego W. C. Mci woyska. Siły W. C. Mci będą tym sposobem utrzymywane zawsze na stopniu ogromnym, a ziemia Francuzka wspierana nieustaiącym urządzeniem, iakie interess, polityka i powaga państwa doradzaią, znaydzie się w takim położeniu, iż nazwać się będzie mogła więcey niż kiedy nietykalną i świętą. Teraźnieyszy rząd Angielski zapowiada od dawna wieczną woynę; proiekt okropny, iakiego naywyuzdańsza duma nie śmiałaby utrzymywać, i zgadatliwości tylko mógł się wyśliznąć; proiekt niegodziwy, który mógłby iednak przyyśdź do skutku, gdyby Francya nie spodziewała sie niczego więcey, iak umow bez rękoymii, które przez niepewność swoią byłyby gorszemi od woyny. — Pokoy, Nayiaśnieyszy Panie, który potyle razy przy wielkiey Twoiey potędze, ofiarowałeś Twoim nieprzyiaciołom, uwieńczy nakoniec Twoie prace, skoro Angliia wypędzoną zupełnie z lądu zostanie, i oddzielona od wszystkich kraiow, których zgwałciła niepodległość, wroci nakoniec do zasad, które są podstawą społeczności Europeyskiey, uzna prawa narodow i szanować będzie te, które są traktatem Utrechtskim uświęcone. Tymczasem lud Francuzki powinien zostawać uzbroiony. Wyciąga tego honor, a interess, prawa, niepodległość ludow należących do teyże sprawy, a bardziey ieszcze słowa, wyszłe nie raz z ust W. C. Mci są tego nakazuiącą i świętą ustawą.,,

Minister woyny przeczytał potem senatowi następuiący rapport, który zdał N. Cesarzowi:

" Nayiaśnieyszy Panie!] Większa część woyska W. C. Mci wysłana iest z kraiu dla bronienia spraw naywiększey wagi, które maią zapewnić przewagę państwa i utrzymać wyroki Berlinski i Medyolański, ktore stały się tak dotkliwemi dla Anglii. Zaledwo dochodzi 15 miesięcy, iak systema lądowe swoy skutek wzięło, a iuż Angliia znayduie się w stanie rozpaczaiącym. Gdyby nie okoliczności, których W. C. Mość nie mogłeś się spodziewać, może w przeciągu krotkiego tego czasu byłaby iuż zupełnie zniknęła pomyślność Anglii, i wewnątrz kraiu zaszłyby były takie wstrząśnienia, któreby fakcyą woyny zupełnie zaufania pozbawiły i wezwały do rządu mężow umiarkowanych i kochaiących sprawiedliwość. Z tem wszystkim nikt nie umie lepiey, iak W. C. Mość oczekiwać od czasu, co czas powinien zrządzić, i utrzymywać z nieprzerwaną stałością systematu i planu postępowania, którego wyrachowałeś niezawodne skutki. — W czasie oddalenia się większey części liniiowey naszey siły, wielką liczbę zakładow morskich, twierdz i ważnieyszych mieysc w państwie strzegą piąte bataliiony, odwody i żołnierze morscy, co rodzi nieprzyzwoitość, że piąte bataliiony i odwody, które są zasiłkiem woysk czynnych, muszą bydź ustawicznie przez marsze i kontramarsze od prawdziwego swoiego prze-

znaczenia odwracane. Marsze te trudzą żołnierza i wikłaią administracyą. Zresztą gdy za wszystkiemi granicami znayduią się tak liczne woyska, obywatele, którzy nie mogą wiedzieć o przedsięwziętych od rządu środkach względem obrony wewnętrznych zakładow, mogą mieć niejakie obawy, a te są przeciwne powadze wielkiego państwa; potrzeba zatem zapobiedz takowem obawom przez urządzenie konstytucyyney siły, która iedynie przeznaczoną będzie do strzeżenia własney ziemi. Przez konstytucyyne nasze ustawy gwardya narodowa iest wyraźnie przeznaczona do strzeżenia naszych granic, zakładow morskich, zbroiowni i mieysc warownych; lecz gwardya narodowa, obeymuiąca ogół obywateli, nie może bydź ustawiczną iak tylko dla służby mieyscowey i czasowey. Dzieląc gwardyą narodową na trzy powołania, umieszczaiąc w pierwszem wszystkich popisowych z ostatnich klass, to iest od 20 do 26 lat, którzy nie są do woyska czynnego wezwanemi; w drugiem ludzi od 26 do 40 lat, a w trzeciem ludzi od 40 do 60 lat, można będzie pierwszemu powołaniu służbę czynną powierzyć, a drugie i trzecie odbywać tylko będą służbę odwodową, zupełnie mieyscową i utrzymuiącą wewnętrzny porządek. Pierwsze powołanie w roku 1812 składaiące się z popisowych z lat 1806 i 1812, którzy nie są do woyska wezwanemi, bezżenni i zdatni do służby, wyniesie do 600,000 ludzi. Proponuię więc W. C. Mci, abyś powołał z tey liczby 100 kohort, co wyniesie piątego człowieka z pozostałych klass z lat 1806, 1807, 1808, 1809, 1810, 1811 i 1812. Ludzie ci będą urządzonemi i ubranemi w głownem mieyscu każdey dywizyi. Officerowie i podofficerowie składać się będą z officerow i żołnierzy, którzy iuż w liniiowem woysku służyli. Każda z tych kohort składaiąc się z 8 kompaniy, z których 6 fizylerow, iedna artyleryi i iedna odwodowa, wynosić będzie do 1000 ludzi. W. C. Mość będziesz miał tym sposobem 100 kohort czyli bataliionow, które będąc zawsze pod bronią i połączone w brygady i dywizye pod rozkazami głownego sztabu liniiowego, będą wyborowym woyskiem, które porównać się może z dawnemi niegdyś grenadyerami Francuzkiemi. Woyska te zawsze obozuiące przy swoiey służbie obficie we wszystko opatrywane, mało strat woyny doznaią. Tym sposobem warowne mieysca nasze nad Renem, zakłady w Helder, nad Mozą, Skaldą, w Boulogne, Breście, Cherburgu, Oriencie, Roszefort, Tulonie, Genui, strzeżone będą przez tak urządzoną siłę, że w 5 dni zebrać się może 30,000 ludzi w zagrożonem mieyscu, a przed 10 dniami przy sposobach, które W. C. Mość na przypadek nagłości przepisałeś, 60 do 80,000 ludzi, tak z pierwszego powołania, iako też z woysk morskich, gwardyy departamentowych, żandarmeryi i piątych bataliionow, które znayduią się zawsze około mieysc zagrożonych i połączyć się natychmiast mogą, nie rachuiąc posiłkow, które dadź może drugie i trzecie powołanie gwardyi narodowey z pobliskich departamentow w przypadku napadu. Nie proponuię żadney jazdy; bo żandarmerya wynosząca 16,000 wyborowey jazdy, będzie dostateczną przeciw napadowi, któremu zapobiegać powinniśmy. Gdy przez to urządzenie zabezpieczone będzie państwo przeciw myśli nawet napadu, wszystkie zatem odwody i piąte bataliiony, nie osadzaiące twierdz, ani trudniące się o-

broną granic, zasilać będą łatwiey i czynniey liniiowe woysko. Pod chorągwiami W. C. Mci znaydzie się więc 100,000 ludzi, którzy będą co 6 lat przez popis odmienianemi; lecz brak ich nie będzie wielki, bo woyska te prawie na zwyczayną tylko śmierć będą wystawione. Przybędzie także 48 milliionow wydatku, lecz ten przybytek iest niczem w porównaniu niezmiernych użytkow. Urządzenie to iest istotnie zachowawcze i narodowe; iest użyteczne i potrzebne. Francuzi gotowemi są łożyć wszelkie ofiary dla uzyskania wolności morz; wiedzą, iż muszą bydź uzbroionemi, poki wielki ten cel dopięty nie zostanie. „

Po przeczytaniu tych rapportow radcy stanu podali senatowi następuiący proiekt do uchwały, który senat na posiedzeniu d. 13 iednomyślnością przyiął:

Wypis z Xiąg Senatu zachowawczego d. 13 Marca 1812.

Senat zachowawczy zgromadziwszy się w przepisaney liczbie artykułem 90 konstytucyi, postanowił co następuie:

Tytuł I. Podział gwardyi narodowey.

Art. 1. Gwardya narodowa państwa dzieli się na pierwsze, drugie i zasobowe powołanie.

— 2. Pierwsze powołanie gwardyi narodowey składa się z ludzi od dwudziestu do dwudziestu sześciu lat, którzy należą do sześciu ostatnich klass popisowych, nie wezwanych do czynnego woyska, i które odstawiły swoie kontyngensa.

— 3. Drugie powołanie składa się z wszystkich zdatnych ludzi od lat 20stu do 40stu, którzy nie należą do pierwszego powołania.

— 4. Zasobowe powołanie składa się z wszystkich zdatnych ludzi od lat czterdziestu do sześćdziesiąt.

— 5. Ludzie składaiący pierwsze powołanie gwardyi narodowey odmieniaią się co rok w 6tey części, tak iż ludzie z naydawnieyszey klassy zastępowanemi będą przez popisowych roku bieżącego.

— 6. Aż do innego przez uchwałę senatu urządzenia względem 2go i zasobowego powołania, ustawy tyczące się gwardyi narodowey, w mocy swoiey zostaią.

— 7. Pierwsze powołanie gwardyi narodowey nie wyydzie za granice państwa; iest wyłącznie przeznaczone do ich strzeżenia, utrzymywania porządku wewnątrz i pilnowania wielkich składow morskich, zbroiowni i mieyść warownych.

Tytuł II. O wezwaniu w czynność Sto kohort z pierwszego powołania gwardyi narowey roku 1812.

— 8. Sto kohort pierwszego powołania oddane są do zarządzenia ministra woiennego.

— 9. Ludzie przeznaczeni do składania tych kohort będą wziętemi stosownie do 2 art. ninieyszey uchwały z klass popisowych roku 1807, 1808, 1809, 1810, 1811 i 1812.

— 10. Ludzie należący do klass 1807, 1808, 1809, 1810, 1811 i 1812, którzy pożenili się przed ogłoszeniem ninieyszey uchwały, nie należą do kohort pierwszego powołania gwardyi narodowey.

— 11. Odnowienie klass 1807 i 1808 nastąpi po raz pierwszy w roku 1814 przez popisowych z roku 1813 i 1814. — 12. Ninieysza uchwała senatu przesłana zostanie przez poselstwo N. Cesarzowi i Królowi.

(Pod.) *Cambaceres. prezyduiący.*
Latour Maubourg,
Hr. Boissy d'Anglas, sekr.

Widziane i przypieczętowane: *Kanclerz senatu,* (Pod.) *Hrab. e Laplace.*

Dnia 20 *Marca.* — Jenerał Hiszpański Blake, prezes junty dawniey rokoszanow w Kadyxie, zachował u siebie bardzo wiele listow, w których ważne znayduią się rzeczy. Widać z tych listow, że naczelnicy rokoszu przekonanemi są o bezskuteczności swey walki, iak bardzo obawiaią się piechoty i jazdy Francuzkiey i iak bardzo nienawidzą Anglikow.

DODATEK
DO N^ro 28.
GAZETY KRAKOWSKIEY

Z KRAKOWA DNIA 5. KWIETNIA 1812 Roku W NIEDZIELĘ.

Z Madrytu d. 20 *Lutego.*

Rokoszanie pobitemi zupełnie zostali w Altafulla przy Taragonie; utracili 1800 ludzi i 2 działa. Jenerał Reille ściga nieprzyiaciela i w krotce nieszczęśliwa Kataloniia od swoich uciemieżcow oswobodzoną zostanie.

Kapitan Montenol od 22go pułku dragonii uderzył w 120 ludzi na 500 koni liczną kupę Medecina i Eskalera, którą przy Jebenes w szyku do bitwy zastał i ścigał, aż do Marializa; zabił 19 ludzi i 42 w niewolą zabrał. Kapitan Montenol zabrał oprocz tego 86 koni, z których 15 kazał zastrzelić, ponieważ niezdatne iuż były do służby. Nieprzyiaciel musiał mieć bardzo wiele ranionych. Zabity koń pod dragonym Denior był iedyną stratą oddziału Kapitana Montenol. Zapewniaią, iż Medecin odgrażał się, iż dnia tego zemści się za poniesioną klęskę d. 16 Października przy Fonscha. D. 16 b. m. znaydował się ten oddział w Orgaz.

Jenerał Expert, rządca Segowii, natrafił d. 14 b. m. na oddział kupy Puchasa, zabił z niey 18 ludzi, pomiędzy któremi 3 officerow, i zabrał 1 officera i 1 żołnierza w niewolą.

Gazeta tuteysza czyni z powodu poddania się Peniskoli następuiące uwagi:

" Kapitulacya tey twierdzy okazuie, że prawdziwi Hiszpanie, którzy gwałtem lub przez namiętność do rokoszu wciągnionemi zostali, uznaią nakoniec swoie obowiązki względem oyczyzny i swoiego Monarchy. Gdyby inni dowodcy dali byli dawniey taki przykład iaki teraz dał dowodca Peniskoli, ileż krwi i nieszczęść byłoby się oszczędziło dla nieszczęśliwey Hiszpanii! Dowodca ten odrzucił z wzgardą wszystkie ofiary, które mu Anglicy czynili, aby im twierdzę oddał, i powrócił tę twierdzę prawdziwemu iey Monarsze, Królowi, naszemu Panu, oddaiąc rą Cesarskiemu woysku, które broni iego tronu i praw. Załoga i mieszkańcy doznaią owocow mądrego postępowania swoich zwierzchnikow. Poddanie tego mieysca iest dotkliwą stratą dla powszechnego nieprzyiaciela, który przy warownym tym zamku, dla przedziwnego iego położenia, pragnął się utrzymać. Zamek ten zbudowali Templaryusze. Gdyby Anglicy utrzymali się byli przy Peniskoli, byliby ustawicznie podniecali ogień buntu w prowincyach Walencyi, Arragonii i Katalonii, i w tem mieyscu angielską osadę założyli, tak iak w Kadyxie zrobili. Niebo day, żeby szczęśliwa ta okoliczność w duszach reszty Hiszpanow, którzy daią się używać Anglikom lub od nich są oszukiwanemi, wzbudziła miłość oyczy-

ceny, i tem uczuciem tak kierowali, żeby oyczyzna uniknęła nieszczęścia, które daremny i bezskuteczny opór ieszcze na nią ściągnie. „

D. 24 Lutego. — Wczoray raczył J. K. Mość przyiąć deputacye od miasta i prowincyi Kuensy, iey kapituły i duchowieństwa Pierwsze przedstawione zostały przez ministra wewnętrznego, drugie przez ministra spraw duchownych. Będący na czele duchowney deputacyi, wyraził między innemi w swey mowie: "Ludy poznaią kiedyś z swoią szkodą, iż głównemi ich nieprzyiaciołmi są Anglicy, czyniąc z tego kraiu plac boiu swey woyny z Francyą. Mało ich to obchodzi, że prowincye wewnątrz zniszczone zostaną, byle się tylko w niektórych mieyscach nad brzegami utrzymać mogli. „

J. K. Mość w odpowiedzi swoiey mówił o szkodach, które kupy rokoszanow mieszkańcom czynią, dodaiąc: "Kupy te są dziełem wspólnego nieprzyiaciela, ażeby wstrzymywały i zatrudniały woyska, które przeznaczone są do wyparcia z kraiu Anglikow. Radziby oni iak naywiecey tych kup widzieli, bo czyli one pod ciosami królewskiego woyska padaią lub mieszkańcy od ich ciosow, zawsze dla nich iedno, byle ubywało im nieprzyiacioł w Hiszpanii. „

Marszałek Mortier, który w roku przeszłym w Andaluzyi dowodził, opuścił Hiszpaniią i inne przeznaczenie odebrał.

Z Londynu d. 9. Marca.

(*Z pism Francuzkich.*)

Angielskie gabinetowe rozkazy, albo raczey szkody iakie z nich dla handlu wyniknęły, były d. 3 Marca w niższey izbie przedmiotem długich i ważnych sporow. Parlamentowy członek, P. Brougham, nalegał o wyznaczenie kommissyi do rostrząśnienia tych rozkazow; lecz wniosek iego większością 216 przeciw 144 głosow odrzucony został. Komu wiadome iest urządzenie parlamentu, i wie, że czerwoni Boroughs i inni stronnicy i klienci ministrow, z pensyonistami, i t. d. wynoszą do 80 głow, ten zadziwić się musi, że strona opozycyyna miała tyle głosow. Kanclerz skarbowy (Percewal) wyraził między innemi pod czas tych sporow: że odwołanie rozkazow gabinetowych byłoby tylko dla nieprzyiaciela korzystnem, ale nie dla handlu Angielskiego. Płody kraiu nieprzyiacielskiego znalazłyby zaraz nowy odbyt; zniszczony prawie dochod iego cełł odzyłby, i znalazłby wszelką łatwość do zapełnienia swoich zbroiowni i warsztatow okrętowych, co mu teraz z wielkiemi kosztami i trudnościami przychodzi. — Na końcu żalił się Lord Lewison Gower, że chciał Xięciu Rejentowi podać prośbę od kilku tysięcy robotnikow z Stafort podpisaną, że tę Sekretarz stanu do spraw wewnętrznych, P. Ryder, chciał od niego odebrać, ale mu iey powierzyć nie chciał, i czekał na naypierwszą audyencyą u Xcia Rejenta, lecz tey przez 3 tygodnie doczekać się nie może. Zakończył mowę swoią temi słowy: "Do starego i chorego naszego Króla nie mogli poddani dostąpić. Coż się teraz dzieie? Młody i zdrowy Xże Rejent nie utrzymuie żadnych zwiazkow z swoiemi poddanemi! nie daie audyencyy! nie pozwala proszącym przystępu!!",

Onegday wydział woienny odebrał list od Hrabiego Wellington z Frevnada pod d. 19 Lutego, w którym rzeczony Hrabia wyraża: Od ostatniego moiego li-

ku pod d. 12 Lutego odebrałem wiadomość, że 1wsza i 4ta dywizya woyska Portugalskiego z częścią lekkiey jazdy i 6tą dywizyą znayduią się nad Tagiem w okolicy Talawera de la Reyna i Toledo. — Oblężenie Badaioz nie będzie mogło bydź prędzey rozpoczęte, aż woyska nad Gwadyaną zmocnione zostaną, ponieważ nieprzyiaciel znayduie się nad Gwadalkwiwirą daleko w większey sile, niżeli się spodziewać można było.

Do 13 Lutego głowne woysko pod Wellingtonem i korpus Hilla stały w dotychczasowych stanowiskach. W Lizbonie wydał rząd d. 21 Lutego odezwę do mieszkańcow, w którey przypomina im o wtargnieniu Francuzow w roku 1810, młodzieży zaleca zaciąganie się do woyska i ćwiczenie się w robieniu bronią; a na przypadek nowego wtargnienia zaleca mieszkańcom ukrycie złota i srebra, zniszczenie żywności, odpędzenie bydła, i uwiezienie tego wszystkiego, coby nieprzyiacielowi służyć mogło do ułatwienia postępu.

Taxy na zapłacenie prowizyi od obrachowanego długu kraiowego, wynosiły po odtrąceniu kosztow administracyi w 1811 roku 40 mill. 17,835 f. szt. prowizya zaś 30 mill. 891,993 f. szt. Zbywaiąca reszta wchodzi do kassy nadzwyczaynych wydatkow. Do teyże kassy wpłynęło w roku przeszłym 19 mill. 936,063 f. szt. z tax woiennych i 2 mill. 827,785 f. szt. z nowego podatku na cukier. Wszystkie taxy wynosiły ogółem do 64 milliionow f. szt. (,640 mill. złp.)

DONIESIENIA.

Wiadomo czynię publiczności, iż stosownie do żądania strony prawem zwyciężaiącey, licytacya zboża i innych effektow w Mnichowie, Mzurowey i Olsowy w dobrach W. Wąsowicza w Pow. Jędrzeiowskim w dniach 7, 8, 9, i 10 Kwietnia r. b. przypadaiąca, aż do dnia 15 Czerwca r. b. 1812 ninieyszym odwołuie się. Dan w Jędrzejowie dnia 1 Kwietnia 1812.

J. Rzuchowski, Kom. P. J. D. Krak.

Dnia osmego Kwietnia tysiąc ośmset dwunastęgo roku, Effekta w złocie, i srebrze, iako to: tabakierki, sztuka srebra topionego w sztabie, łyszki, grabki, lichtarze, miednica, taca, pokrywki od karafinek, i trzonki, w Krakowie przy ulicy Swieckiey pod liczbą 330 na drugim piętrze za gotową srebrną monetę z mocy wyroku Trybunału Cywilnego pierwszey Instancyi Departamentu Krakowskiego, dnia siodmego Grudnia tysiąc ośmset iedynastego roku zapadłego, sprzedawane będą Wszyscy przeto chęć kupna rzeczonych effektow maiący dnia tego i następnych, w rzeczonym mieyscu od godziny dziewiątey do dwunastey przed południem, a od trzeciey do szostey po południu stawić się zechcą. Dan w Krakowie d. 27 Marca 1812.

Jan Nepomucen Frankt, Komornik T. C. P. I D. K.

Na mocy Rezolucyi Wysokiego Trybunału Cywilnego I. Instancyi Departamentu Krakowskiego dnia 14 mca Stycznia r. b. do liczby 72 Dziennika wydaney, niżey podpisany Kurator sądowy massy wierzytelney Nataniela Kluga kupca Krakowskiego i miasta Podgórza przy Krakowie, Wierzycieli, iako to: JP. Ignacego Hoffman kupca Wiedeńskiego, Sukcessorow W. Maryanny niegdy Jaworski, czyli ich Cessyonaryusza W. Wincentego Dembinskiego, Sukcessorow Kaźmierza niegdy Bontaniego Zygmunta Kluga, Krauth i Beneke kupcow Wiedeńskich, Sukcessorow Maryanny z Tomaszkiewiczow Czechowy, Jacka i Jadwigę, Syna i Córkę, czyli ich Opiekunow, Ur. Jakoba Mączynskiego kupca, i Karola -ryszkiera Obywateli Krakowskich, oraz Fiskusa Rządowego, niemniey Maryannę Notaniela Kluga małżonkę, iako i innych wierzycieli z Imion i Nazwisk nieznaiomych wzywa; aby przed Kommissyą w osobie JW. Michała Gostkowskiego Sędziego Trybunału Cywilnego I. Instancyi od Wy-

skiego Trybunału delegowanego w gmachu sądowniczym w Krakowie przy ulicy Grodzkiey pod liczbą 106 dnia 13 mca Kwietnia r. b. odbywaiącą się, o godzinie 3 po południu, osobiście bądź przez Pełnomocnikow stawili się, monita iakowe mieć będą, przeciwko Rachunkom przez Administratora Ur. Franciszka Dobrzyńskie złożonym (z wolnym tych każdego czasu w Kancellaryi przeyzrzeniem) podali, oraz sposob Administracyi dalszey ułożyli, a nakoniec po odbytey iuż Likwidacyi Pretensyy swych Deputacyą z pomiędzy siebie dla attentowania Administracyi wybrali, i zarazem uwiadomia, że dla obrony nieprzytomnych lub niestawaiących Wierzycieli, końcem dopilnowania ich Praw, W. Jozef Borzykowski Patron przy tymże Trybunale będący wyznaczony iest. Dan w Krakowie dnia 3 Lutego 1812 roku.

Adam Ekielski, Patron Tryb C I Inst. Dep. Kr. iako Kurator Sądowy.

Delegowany Assessor Trybunału Cywilnego Iwszey Instancyi Dep. Krakowskiego Rezolucyami tegoż Trybunału, pierwszą dnia 25go Maia 1811 roku do liczby 2424, powtorną dnia 21 Marca 1812 roku do liczby 972 wypadłemi do uskutecznienia sprzedaży przez publiczną licytacyą wsi Głupczowa w Powiecie Miechowskim Dep. Krak. Parafii Racławskiey graniczącey od wschodu z wsiami Kosiejowem, Niezwoiowicami, od południa z Patesnicą, od zachodu z Górką, od północy z Kosiejowem mil 5 od Krakowa, a zaś od miasteczek Szkalmierza i Proszowice opółtory mili leżącey, do sukcessorow wieloletnich Kajetana Strzelbickiego, Teodozyi z Strzelbickich Przyłęckiey i małoletniego Wincentego Strzelbickiego lat 19 maiącego, w Pułku 6tym pieszym woyska liniiowego Polskiego w Skierniewicach będącego, uchwałą Rady familiyney dnia 25 Kwietnia 1811 roku usamowolnionego, przydawszy iednak temuż W. Franciszka Borkiewicza w Zagorzycach za kuratora w Powiecie Miechowskim procz Wincentego Strzelbickiego mieszkaiących, po niegdy W. Ludwiku Strzelbickim pozostałych, testamentem dnia 5go Listopada 1806 roku sporządzonym w Aktach Ziemskich Krakowskich oblatowanym prawem dziedzictwa należącey uchwałą Rady familiyney dnia 18 Maia w Sądzie Pokoiu Ptu Miechowskiego nastąpioną sprzedaż konieczną wskazuiącą, a przez Trybunał potwierdzoną, w moc ktorey oszacowanie przez biegłych przysięgłych pod dniem 3go Czerwca 1811 r. uzupełnione i wartość tey wsi w summie 34,566 zł. pol. w kurant srebrney monecie ustanowiona została. Po odczytaniu kondycyi i warunkow przez Radę familiyną ułożonych na audyencyi Trybunału dnia 21 Marca r. b. przyiętych nastąpionym i terminu do licytacyi przygotowawczey dzień 12 Maia w roku teraźnieyszym przeznaczenia, a zaś przyprowadzenia do skutku rzeczoney wsi Głupczowa sprzedaży przez publiczną licytacyą, wzywa ninieyszym uwiadomieniem wszystkich życzących takowey wsi prawem dziedzictwa nabycia, iżby w dniu przeznaczonym to iest 12 Maia 1812 r. o godzinie 10tey ranney w domu posiedzeń Trybunału tegoż w Krakowie w ulicy Grodzkiey Nr. 106 w sali audyencyonalney przed niżey podpisanym Assessorem stawili się, wezwanie ninieysze w skutku Art. 961 Tytułu VI. o przedaży dóbr nieruchomych Kodexu postępowania przez obwieszczenia w mieyscach Głupczowie, Podprefekturze i Sądzie Pokoiu Ptu Miechowskiego, Trybunale Dep. Krakowskiego i u W. Prezydenta w mieście Krakowie przez trzy niedziele będą przylepione, niemniey tychże Obwieszczeń kopia stosownie do art. 962 do gazety Krakowskiey poda się. Warunki i kondycye do teyże licytacyi każdego czasu w kancellaryi Trybunału życzącym sobie nabycia, wolne są do przeczytania. Ubiegaiący się iednak do teyże licytacyi maią bydź dostatecznie w złożeniu wadium w gotowiźnie dziesiątey części szacunku wynoszącego zaopatrzeni, poczym dopiero podania swoie do protokułu na wzwyż wyrażonym terminie mocni będą oświadczyć, a tym sposobem nadmieniona wieś Głupczow więcey daiącemu przygotowawczo przysądzona zostanie. Pisano w Krakowie d. 25 mca Marca 1812 roku.

Ostaszewski, Assessor

Handel Wenzla i synow w Krakowie w Rynku pod Nrem 358 otwarty, maiąc pewny zapas wina Węgierskiego stołowego z roku 1810 do pozbycia, oznaymia o tem życzących sobie nabycia tegoż cząstkowo lub ogołem, naznaczaiąc za beczkę zwyczayną złotych 108 w monecie srebrney Xięstwa Warszawskiego.